

การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ

: กรณีศึกษา บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

Development of Strong Community for Upgrading to the 5 Precepts Village : A Case Study of Ban Kamphaeng Din Sam Ngam District Phichit Province

ฉันทนา แสงสุวรรณถาวร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Chantana Saengsuwanthavorn

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail : Chantana_seang@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ และ 3) นำเสนอแนวทางในการยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน จำนวน 343 รูป/คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบง่ายในสูตรของ Taro Yamane เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดย หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป/คน วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน ตามหลักทฤษฎี 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และตามหลักกิจกรรมของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ของหลักทฤษฎีกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.788$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3) แนวทางในการยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ คือ (1) การสร้างเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล 5 เชิงอำนาจหน้าที่ (2) การสร้างเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล 5 เชิงประเด็น (3) การสร้างเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล 5 เชิงพื้นที่

คำสำคัญ : การพัฒนา; หมู่บ้านรักษาศีล 5; ชุมชนเข้มแข็ง

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the development condition of the 5 Precepts Village; 2) to analyze the relationship between the principle of Bhavana 4 (spiritual cultivation) and the development of strong communities to upgrade to a model 5 Precepts Village ; and 3) to present guidelines for upgrading to a model 5 Precepts Village. This was a mixed methods research consisting of the qualitative and quantitative research. For qualitative research, the sample used in this research was 343 persons using the substitution method in Taro Yamane's formula. Tools are questionnaires and interview forms. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's Correlation Coefficient Test. Qualitative research was done by in-depth interview with 18 key informants and Content Analysis

The results showed that : 1) The development of the 5 Precepts villages according to the principle of Bhavana 4, overall was at a high level at the development according to the activities of the 5 Precepts Village Project as a whole was at a high level. 2) The analysis results of the relationship between the principle of Bhavana 4 and activities of a model 5 Precepts Village Project found that there was a high level of positive correlation coefficient ($r = 0.788$). It was statistically significant at 0.01 level. And 3) Guidelines for upgrading to a model 5 precepts village can be summarized into 3 approaches: 1) building a network of the 5 precepts village in terms of authority; 2) building a network of the 5 Precepts village on issues; 3) building a network of the 5 Precepts village in the area to promote and support the village to be strong and be able to upgrade to a model 5 Precepts a village.

Keywords : Development; Upgrading to the 5 Precepts Village; Strong Community

บทนำ

การพัฒนาชุมชนหลักสำคัญและเป็นเป้าหมายสูงสุด ก็คือ การที่จะให้ประชาชน มีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถพึ่งตัวเองได้อย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามการส่งเสริมให้ชาวบ้านช่วยตัวเองได้นั้น ก็จำเป็นต้องคำนึงถึงข้อจำกัดของชาวบ้านเองด้วย โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ การดำเนินงานพัฒนาควรเริ่มจากโครงการที่ไม่ใหญ่จนเกิดกำลังชาวบ้าน ชาวบ้านมีศักยภาพพอที่จะดำเนินโครงการนั้นจนประสบความสำเร็จ อาทิเช่น พัฒนาตนเองและครอบครัวก่อน และในบางกรณีรัฐบาลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการนั้น อาจต้องให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านงบประมาณลงทุนประเดิมให้ก่อน เช่น การสนับสนุนพันธุ์พืช การสนับสนุนพันธุ์สัตว์ เป็นต้น และเมื่อชาวบ้านดำเนินโครงการประสบความสำเร็จก็ขอใช้ทุนคืน จากการช่วยเหลือตนเอง ซึ่งภายหลังปรับเปลี่ยนมาเป็น การพึ่งตนเอง ควรเป็นเป้าหมายและกระบวนการทำงานแบบหุ้นส่วนที่ภาครัฐและภาคเอกชนต่าง ๆ มีส่วนร่วมสนับสนุนการตัดสินใจ และการดำเนินงานของชุมชน โดยให้คุณค่าแก่ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ทรัพยากร และกระบวนการชุมชน รวมทั้งให้การสนับสนุนที่สอดคล้องกับจังหวะการพัฒนาตนเองของชุมชน โดยชุมชนสามารถคงความเป็นอิสระของตนได้ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2547 : 1)

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้รับนโยบายการดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ที่ดำริให้กับคณะสงฆ์ทุกจังหวัด และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร่วมในการนำหลักของศีล ๕ ให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยให้จัดทำในรูปของโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองและประโยชน์สุขของประชาชน และเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยยึดมั่นตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา อันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความสงบร่มเย็น โดยเน้นการรณรงค์ ส่งเสริม และสนับสนุนให้มี “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ขึ้นในทุกส่วนของประเทศ ตามดำริที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ได้ประทานโอวาทไว้ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ความว่า “อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้นๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เป็นสุขเมื่อเป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่มอบหมายภารกิจให้ส่วนราชการสร้างความปรองดองสมานฉันท์แก่ประชาชนในชาติ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการพร้อมกันทั้ง ๗๖ จังหวัด ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร่วมกับจังหวัดต่างๆ เปิดโครงการนำร่องและขับเคลื่อนการดำเนินงานในหลายพื้นที่ โดยมีเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนราชการ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่ร่วมขับเคลื่อนโครงการ” (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557 : 5)

จังหวัดพิจิตรมีการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการมุ่งเน้นที่การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาพื้นที่ภายในจังหวัด ตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้รับประโยชน์สูงสุด ด้วยการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในสังคมที่มีทิศทางไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อร่วมสร้างสังคมที่สงบสุขและสังคมที่พึงปรารถนา ร่วมกัน สอดคล้องเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กับแนวทางการดำเนินการตามยุทธศาสตร์โครงการฯ หมู่บ้านรักษาศีล 5 ที่เน้นการส่งเสริมให้คณะสงฆ์ มีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับกลไกการขับเคลื่อนโครงการฯ ให้มีความเข้มแข็งขึ้น และเพื่อพัฒนาสังคมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ด้วยหลักศีล 5 (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557 : 5)

ในสำหรับการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมและติดตามการดำเนินงานโครงการฯ พื้นที่ จังหวัดพิจิตร ทางคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ทั้งนี้ทางจังหวัดพิจิตรได้พิจารณาคัดเลือกหมู่บ้านต้นแบบหมู่บ้านรักษาศีล 5 จำนวน 2 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านรายชะโด หมู่ที่ 6 ตำบลสามง่าม อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร และหมู่บ้านกำแพงดิน หมู่ที่ 2 ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร เพื่อเป็นหมู่บ้านต้นแบบรักษาศีล 5 ระดับประเทศ

ในการประเมินที่ผ่านมา หมู่ที่ 2 ตำบลกำแพงดิน ได้รับรางวัลชมเชย ระดับประเทศ ทางคณะกรรมการนั้นมีความเห็นว่า การดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของบ้านกำแพงดิน หมู่ที่ 2 ที่ผ่านมานำหลัก “บวร” การมีส่วนร่วมของประชาชน บ้าน วัด โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และองค์กรต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่ชุมชนและสังคม มีการแลกเปลี่ยนความรู้และวิถีแก้ปัญหาที่เหมาะสม ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน ประชาชนอยู่ดีมีสุข ดังนี้ ประชาชนในหมู่บ้านมีจิตสำนึกถึงความรับผิดชอบการมีส่วนร่วมเกิดความรักความสามัคคี ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกัน ประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่นมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประชาชนในหมู่บ้านเกิดความรักความสามัคคีโดยนำหลักธรรมมาใช้ในการดำรงชีวิต ในขณะเดียวกันการดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 นั้น ยังมีปัญหา อุปสรรค คือ ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการแต่ก็มุ่งมั่นและพร้อมให้ความร่วมมือ การต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของปากท้อง ทำให้การดำเนินโครงการเป็นไปได้ช้าแต่ชาวบ้านมีความตื่นตัวใน การดำเนินงานขาดศูนย์ประสานงานให้ความรู้ความเข้าใจจึงให้การดำเนินโครงการแต่ชุมชนยังคงมี วัด และหน่วยงานราชการให้การช่วยเหลือ (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิจิตร, 2561 : 43)

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานนั้นประชาชนในชุมชนยังมีความรู้ความเข้าใจ อีกทั้งการที่ประชาชนจะต้องดิ้นรนเพื่อเลี้ยงชีพตนเอง และยังขาดศูนย์ประสานงานอีกด้วย ทั้งนี้การดำเนินเพื่อการยกระดับนั้นจะต้องดำเนินการและขับเคลื่อนโครงการให้เห็นเป็นรูปธรรม ให้สอดคล้องกับความเป็นมาของชุมชนด้วย และจะต้องการดำเนินงานนั้นต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ มีเครือข่ายในการให้ความรู้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านนี้จึงเห็นสมควร ทำงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ กรณีศึกษา บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร” ทั้งนี้เพื่อนำผลงานวิจัยไปใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งผลการวิจัยนี้จะเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนโดยตรง อีกทั้งจะเป็นแนวทางการดำเนินงานของหมู่บ้าน ชุมชนและท้องถิ่นทั้งในจังหวัดพิจิตร และจังหวัดอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักภูวนากับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ กรณีศึกษา บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ จากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขอบเขตด้านประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนบ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร จำนวน 2,399 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ประชาชนบ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร จำนวน 343 คน ที่ได้มาจากการสุ่มค่าในสูตรของยามาเน่ (Yamane)

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน โดยใช้วิธีการเลือกแบบจำเพาะเจาะจง ผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญต่อการวิจัยเรื่องนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ตอนที่ 3 การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ตอนที่ 4 แนวทางในการยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ

2.2 แนวทางการแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล/อายุ ตอนที่ 2 แนวทางการยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 จากแบบสอบถาม ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ถึงนายกเทศมนตรีตำบลกำแพงดิน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามของประชาชนในพื้นที่ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 343 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

3.2 จากแนวทางแบบสัมภาษณ์ ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

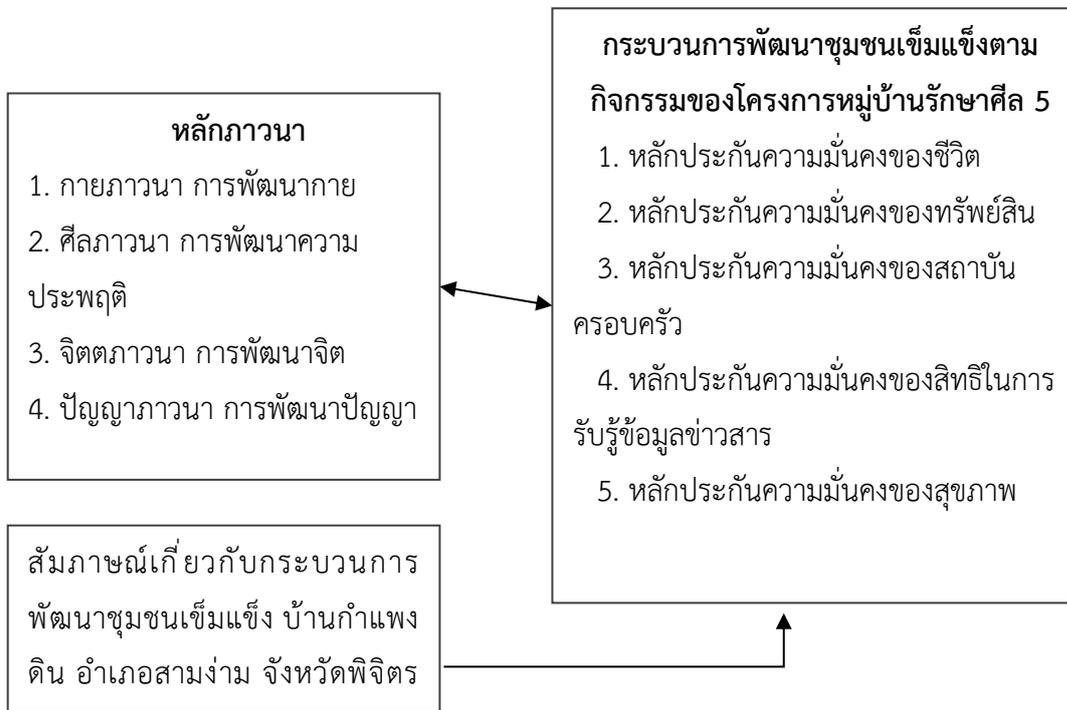
4.2 จากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ค่าให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ สร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ หลักภาวะนา 4 ประการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2553 : 70) คือ 1) กายภาวะนา คือ การเจริญกาย พัฒนากาย 2) ศีลภาวะนา คือ การเจริญศีล พัฒนาศีล 3) จิตภาวะนา คือ การเจริญจิต พัฒนาจิต 4) ปัญญาภาวะนา คือ การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ “กิจกรรมของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557 : 5) คือ 1. หลักประกันความมั่นคงของชีวิต 2. หลักประกันความมั่นคงของทรัพย์สิน 3. หลักประกันความมั่นคงของสถาบันครอบครัว 4. หลักประกันความมั่นคงของสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และ 5. หลักประกันความมั่นคงของสุขภาพ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

1.1 สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรตามหลักภูวนา 4

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรตามหลักภูวนา 4

สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ตามหลักภูวนา 4	ระดับความคิดเห็น (n=343)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
กายภูวนา การเจริญกายพัฒนากาย	3.63	0.694	มาก
คีลภูวนา การเจริญศีลพัฒนาความประพฤติ	3.70	0.602	มาก
จิตตภูวนา การเจริญจิตพัฒนาจิต	3.67	0.742	มาก
ปัญญาภูวนา การเจริญปัญญาพัฒนาปัญญา	3.71	0.575	มาก
ภาพรวม	3.68	0.449	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรตามหลักท้าวนา 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68, S.D. =0.449$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัญญาภาวนา การเจริญปัญญาพัฒนาปัญญา รองลงมา คือ ศีลภาวนา การเจริญศีลพัฒนาความประพฤติ จิตตภาวนา การเจริญจิตพัฒนาจิต และกายภาวนา การเจริญกายพัฒนากายตามลำดับ

1.2 สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรตามหลักกิจกรรมของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ตามหลักกิจกรรมของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ตามหลักกิจกรรมของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5	ระดับความคิดเห็น (n=343)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
หลักประกันความมั่นคงของชีวิต	3.60	0.668	มาก
หลักประกันความมั่นคงของทรัพย์สิน	3.69	0.650	มาก
หลักประกันความมั่นคงของสถาบันครอบครัว	3.62	0.664	มาก
หลักประกันความมั่นคงของสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	3.67	0.610	มาก
หลักประกันความมั่นคงของสุขภาพ	3.65	0.610	มาก
ภาพรวม	3.65	0.433	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรตามหลักกิจกรรมของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65, S.D. =0.433$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักประกันความมั่นคงของทรัพย์สิน รองลงมา คือ หลักประกันความมั่นคงของสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หลักประกันความมั่นคงของสุขภาพ หลักประกันความมั่นคงของสถาบันครอบครัว และหลักประกันความมั่นคงของชีวิต

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภูวนากับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ กรณีศึกษา บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักภูวนากับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ กรณีศึกษาบ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	X _{รวม}	Y _{รวม}
x ₁	1										
x ₂	.420*	1									
x ₃	.077	.347*	1								
x ₄	.345*	.177*	.420*	1							
y ₁	.492*	.344*	.038	.452*	1						
y ₂	.718*	.356*	.108*	.416*	.600*	1					
y ₃	.877*	.439*	.122*	.284*	.441*	.592*	1				
y ₄	.335*	.625*	.185*	.233*	.362*	.316*	.338*	1			
y ₅	.069	.115*	.749*	.388*	.058	.128*	.076	.233*	1		
X _{รวม}	.670*	.698*	.694*	.687*	.466*	.575*	.628*	.490*	.499*	1	
Y _{รวม}	.750*	.557*	.345*	.527*	.743*	.793*	.737*	.658*	.428*	.788*	1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของหลักภูวนากับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ กรณีศึกษาบ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.788$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของหลักภูวนากับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ กรณีศึกษาบ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร รายด้าน ทุกด้าน พบว่า

3. แนวทางในการยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสรุปแนวทางในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง แบ่งออกเป็น 3 แนวทาง คือ

1) แนวทางการสร้างเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล 5 เชิงอำนาจหน้าที่ คือ การบูรณาการความร่วมมือจากคณะสงฆ์ ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ภาคเอกชน องค์กรสมาคม มูลนิธิ และประชาชน รวมทั้งองค์กรเครือข่ายความร่วมมือทางพระพุทธศาสนา เป็นการประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยน เชื่อมโยง ทำงาน ด้วยวิธีการจัดตั้งเครือข่าย โดยมีผู้นำเป็นผู้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานรวมทั้งเพื่อสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานเพื่อให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ให้มีความปรองดองสมานฉันท์ รู้รักสามัคคี และเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนแนวทางการสร้างเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล 5 เชิงอำนาจหน้าที่ เป็นลักษณะของการดำเนินการภายใต้การรับมอบหมาย การแต่งตั้งจากผู้บังคับบัญชา เพื่อประสานงานไปยังหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามสายงานการบังคับบัญชา เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามคำสั่ง ตามประกาศอยู่ในรูปแบบของการสร้างเครือข่ายตามคำสั่งแต่งตั้งตามแผนงาน และดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ที่บูรณาการโครงการและกิจกรรมของชุมชน เพื่อเป็นการยกระดับเครือข่ายภาคประชาชน และการยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ

2) แนวทางการสร้างเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล 5 เชิงประเด็น คือ เป็นการดำเนินการประสานความร่วมมือ มีความสนใจร่วมกันอันจะส่งเสริมให้หมู่บ้านรักษาศีล 5 และหน่วยงานรักษาศีล 5 ในระดับตำบล และหมู่บ้าน ได้จัดกิจกรรมบูรณาการตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชีวิตของประชาชนในชุมชนมีความเข้มแข็งตามหลักศีล 5 ตามหลักกิจกรรมตามวิถีชาวพุทธ และกิจกรรมส่งเสริมการเผยแผ่ธรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ร่วมเป็นเครือข่ายให้เกิดการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นคุณลักษณะเด่นของหมู่บ้านศีล 5 ดีเด่น

3) แนวทางการสร้างเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล 5 เชิงพื้นที่ คือ เป็นการดำเนินการเพื่อสร้างเครือข่าย การประสานความร่วมมือ ระหว่างคณะสงฆ์ ภาครัฐ ประชาชน โดยการกำหนดพื้นที่ เพื่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ผ่านการดำเนินงานของเครือข่าย โดยมีหน่วยงานหลักในพื้นที่ คือ เทศบาลโดยเป็นผู้สนับสนุนและส่งเสริมผ่านกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ด้วยการดำเนินการระหว่างการประสานความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายจนประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

1.1 สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรตามหลักภวณา 4 พบว่า สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรตามหลักภวณา 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัญญา ภวณา การเจริญปัญญาพัฒนาปัญญา รองลงมา คือ ศีลภวณา การเจริญศีลพัฒนาความประพฤติจิตตภวณา การเจริญจิตพัฒนาจิต และกายภวณา การเจริญกายพัฒนากาย ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณเพ็ญ วัฒนมงคลลาภ (2560 : 4) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเมืองแพร่ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน” ผลการศึกษาพบว่า แนวทางในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเมืองแพร่ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ควรพัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในเชิงการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพื่อให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมไว้และพัฒนาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยให้มีการพัฒนา ระบบสาธารณูปโภคให้ดียิ่งขึ้น เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองแพร่ ควรเป็นเส้นทางที่อยู่ใน เขตเมืองเก่า ซึ่งมีสิ่งปลูกสร้างที่มีอายุนับร้อยปี แต่ละสถานที่มีระยะทางไม่ไกลกันมากและควรมีรถรางนำเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน 3 เส้นทาง คือ วัดศรีชุมถึงวัดสระบ่อแก้ว วัดศรีชุมถึงวัดหลวง และวัดจอมสวรรค์ถึงพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสามง่ามที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

1.2 สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรตามหลักกิจกรรมของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 พบว่า สภาพการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ตามหลักกิจกรรมของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักประกันความมั่นคงของทรัพย์สิน รองลงมา คือ หลักประกันความมั่นคงของสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หลักประกันความมั่นคงของสุขภาพ หลักประกันความมั่นคงของสถาบันครอบครัว และหลักประกันความมั่นคงของชีวิตซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล (2560 : 34) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน : การเชื่อมโยง ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงและหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และสุรินทร์” ผลวิจัยพบว่าความเชื่อมโยงเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านรักษาศีล 5 คือ “ประโยชน์สุข” โดยการนำไตรสิกขา ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ครอบคลุมการดำรงชีวิตทุกด้าน ส่วนชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง และหมู่บ้านรักษาศีล 5 นั้นมีหลักการที่เน้นแก้ปัญหาสังคมในระดับรากหญ้า สำหรับรูปแบบบูรณาการ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และหมู่บ้านรักษาศีล 5 คือ รูปแบบที่มีระดมให้ดำเนินการของทุกภาคส่วน ซึ่งจะบูรณาการเชื่อมโยงให้ทุกเครือข่ายทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกลยุทธ์ที่จะดึงเอาความรู้ ความสามารถของปราชญ์ชาวบ้าน หรือคนในชุมชน

ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น หลักธรรมทางพระพุทธ ศาสนา กลไกทางสังคม เพื่อให้สามารถนำมาใช้พัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภูวนากับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ กรณีศึกษา บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของหลักภูวนากับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ กรณีศึกษาบ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.788$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของหลักภูวนากับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ กรณีศึกษาบ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร รายด้านทุกด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก โดยมีค่าความสัมพันธ์ (r) ระหว่าง 0.877 - 0.038 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิศิษฐ์ ทวีสิงห์ (2560 : 6) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา พบว่า รัฐควรมีการกำหนดเป็นแนวทางการดำเนินงานศีล 5 บูรณาการกฎหมายที่เกี่ยวข้องร่วมกับการรณรงค์สร้างกระแสอย่างจริงจังต่อเนื่อง เช่นเดียวกับการรณรงค์เหล่าเข้าพรรษาภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ควรยกย่องเชิดชูเกียรติคนดีนำหลักศีล 5 ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ดี สามารถเป็นต้นแบบคนดีรักษาศีล 5 พร้อมทั้งการสนับสนุนให้ชุมชนจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล 5 และปลูกฝังต้นกล้าแห่งความดี “ยุวชนรักษาศีล” แก่ชุมชน โดยการพาเด็กเข้าวัดปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิและจัดการให้ผู้นำชุมชนมีความเข้าใจในหลักการ ตลอดจนถึงแนวทางการปฏิบัติตามของศีล 5 และพระสงฆ์ในฐานะผู้นำศาสนา และองค์กรสงฆ์ ควรใช้ในทุกโอกาสทั้งงานมงคล และอวมงคลหรืองานพิธีต่าง ๆ สร้างความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติรักษาศีล 5 ให้แก่ประชาชน

3. แนวทางในการยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

แนวทางในการยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ สรุปได้ 3 แนวทาง คือ 1) การสร้างเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล 5 เชิงอำนาจหน้าที่ 2) การสร้างเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล 5 เชิงประเด็น 3) การสร้างเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล 5 เชิงพื้นที่ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็งและสามารถยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิศิษฐ์ประษานาถ (นนทิโย ประยูร) (2559 : 34) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการพัฒนาชุมชนของวัดอินทาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า : การพัฒนาชุมชนตามแนวตะวันตก เป็นการกระทำในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดีขึ้น เจริญขึ้นเป็นลำดับอย่างมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการ (Process) อันเป็นทั้งวิธีการ (Method) และยังเป็นทั้งโครงการหรือแผนงาน (Program) อีกทั้งการ

เคลื่อนไหว อย่างต่อเนื่อง (Movement) ซึ่งในหลักการดังกล่าวก็เพื่อการพัฒนาให้ชุมชนมีคุณภาพในการดำรงชีวิตอยู่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิจิตร หน่วยงานในพื้นที่ ควรร่วมกับทางคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร ควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมให้ประชาชนรักษาศีล 5 กันให้มากขึ้นสร้างให้เห็นเป็นรูปธรรม จนสามารถนำไปปฏิบัติได้ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมหรือบรรณงค์เกี่ยวกับการรักษาศีล 5 ที่ถูกต้องเหมาะสม ประชาชนสามารถนำไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน

1.2 สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิจิตร หน่วยงานในพื้นที่ ควรร่วมกับทางคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร ควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ ความช่วยเหลือในการดำเนินโครงการของชุมชน

1.3 สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิจิตร หน่วยงานในพื้นที่ ควรร่วมกับทางคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพ สามารถดำเนินชีวิตภายใต้การดำเนินโครงการได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิจิตร หน่วยงานในพื้นที่ ควรร่วมกับทางคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร ควรให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีล 5 ที่ถูกต้องและสามารถนำไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืน

2.2 สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิจิตร หน่วยงานในพื้นที่ ควรร่วมกับทางคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร ควรให้การสนับสนุนชุมชนในการจัดตั้งศูนย์ประสานงานเพื่อเป็นแหล่งให้ความรู้ ความเข้าใจ และความช่วยเหลือในการดำเนินโครงการของชุมชน

2.3 การจัดกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับศีล 5 ทั้งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิจิตร หน่วยงานในพื้นที่ คณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร ควรคำนึงถึงความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพ สามารถดำเนินชีวิตภายใต้การดำเนินโครงการได้อย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรจะมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อหารูปแบบการยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบทุกกระบวนการเพื่อให้ประชาชน มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วมไปด้วย

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยทดลองเกี่ยวกับการยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบในบริบทที่แตกต่างกัน

3.3 ควรมีการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการยกระดับเป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบในรูปแบบอื่นๆ เช่น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2547). *เอกสารวิชาการ การจัดการความรู้การพัฒนาชุมชน : องค์ความรู้การพัฒนาชุมชน ชุดที่ 1*. กรุงเทพมหานคร: บีทีเอส เพรส.
- พรรณเพ็ญ วัฒนมงคลลาภ. (2560). *แนวทางในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเมืองแพร่ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พระครูพิศิษฐ์ประจันต (นนทียो ประยुर). (2559). *บทบาทการพัฒนาชุมชนของวัดอินทาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล. (2560). *การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน : การเชื่อมโยง ชุมชนเศรษฐกิจ พอเพียง และหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และสุรินทร์*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 19). นนทบุรี: เอส. อาร์. ฟรินติง แมส โปรดักส์.
- วิศิษฐ์ ทวีสิงห์. (2560). *การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิจิตร. (2561). *รายงานการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” หมู่ 2 บ้านกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร (อัสสำเนา)*.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). *คู่มือการดำเนินงาน โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.